੦੬੮

ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ

(ਸੰਪਾਦਕ: ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਟ੍ਰਸਟ ਯੂ.ਕੇ.)

ਇੱਕ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਹੋਈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੱਸੋ? ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਮਰਸ ਵਿੱਚ ਭਰੀ ਪਈ ਹਾਂ ਕੁੱਝ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੇ ਉੱਤਰ ਇੰਜ ਹੈ:

– ਮਿਲਿ ਸਖੀਆ ਪੁਛਹਿ ਕਹੁ ਕੰਤ ਨੀਸਾਣੀ॥ ਰਸਿ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀ ਕਛੁ ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣੀ॥ (੪੫੯)

ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦਰਸਾਈ ਹੈ:

– ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੂਖ ਸਭ ਨਾਸੀ॥ ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਪਿਆ ਅਬਿਨਾਸੀ॥
ਰੈਨਿ ਦਿਨਸੁ ਪ੍ਰਭ ਸੇਵ ਕਮਾਨੀ॥ ਹਰਿ ਮਿਲਣੈ ਕੀ ਏਹ ਨੀਸਾਨੀ॥ (੯੯੭)

ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਮਨ ਰੂਪੀ ਬਿੱਲੀ ਸਾਹਮਣੇ ਪਏ ਮਾਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਭਾਵ ਮਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭੋਗਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਮਿਟ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵੱਡੇ ਕਸਾਈ ਰੂਪੀ ਮਨ ਨੇ ਛੁਰੀ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਭਾਵ ਮਨ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਸਵੈ-ਵਸ਼ੀਕਰਣ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

– ਦੀਸਤ ਮਾਸੁ ਨ ਖਾਇ ਬਿਲਾਈ॥ ਮਹਾ ਕਸਾਬਿ ਛੁਰੀ ਸਟਿ ਪਾਈ॥ (੯੯੮)

ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜਿਧਰ ਲੈ ਜਾਈਏ ਉਧਰ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਿਚੋਤਾਣ ਉੱਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

– ਸਭਿ ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਵਸਿ ਕਰਿ ਦਿਤੀਓ ਸਤਵੰਤਾ ਸਾੜਾ॥
ਜਿਤੁ ਲਾਈਅਨਿ ਤਿਤੈ ਲਗਦੀਆ ਨਹ ਖਿੰਜੋਤਾੜਾ॥ (੧੦੯੭)

ਇੱਕ ਹੋਰ ਥਾਂਵੇਂ ਹਜ਼ੂਰ ਉਤਮ ਪੁਰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਛਲ ਨਾਗਿਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਝੂਠੀ ਧੋਖੇਬਾਜ ਹੈ। ਲੋਭ, ਮੋਹ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਖੁੱਟ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਮ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਮੈਂ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੜੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹਨ। ਮੈਂ ਦਸ ਨਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਛੁੱਟੜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਰਸ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਹਨ। ਅਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜਿੱਦੀ ਮੂਰਖ ਹੈ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਸ ਅੰਚਲ ਫੜ ਕੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ "ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਆਂ ਕਰੋ"। ਅੱਗੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਬੋਲੇ ਕਿ "ਜਾਹ ਨਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ" ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੂਤ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਲਾ ਦਿੱਤੇ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੂਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈਂ, ਤੇ ਇਹ ਤੇਰੇ ਸੇਵਕ ਬਣ ਕੇ ਤੇਰੇ ਘਰ ਰਹਿਣਗੇ। ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

– ਛਲ ਨਾਗਨਿ ਸਿਉ ਮੇਰੀ ਟੂਟਨਿ ਹੋਈ॥ ਗੁਰਿ ਕਹਿਆ ਇਹ ਝੂਠੀ ਧੋਹੀ॥
ਲੋਭ ਮੋਹ ਸਿਉ ਗਈ ਵਿਖੋਟਿ॥ ਗੁਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਿ ਮੋਹਿ ਕੀਨੀ ਛੋਟਿ॥

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਸਿਉ ਠਾਟੁ ਨ ਬਨਿਆ॥ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਮੋਹਿ ਕਾਨੀ ਸੁਨਿਆ॥
ਦਸ ਨਾਰੀ ਮੈ ਕਰੀ ਦੁਹਾਗਨਿ॥ ਗੁਰਿ ਕਹਿਆ ਏਹ ਰਸਹਿ ਬਿਖਾਗਨਿ॥
ਅਹੰਮੇਵ ਸਿਉ ਮਸਲਤਿ ਛੋਡੀ॥ ਗੁਰਿ ਕਹਿਆ ਇਹੁ ਮੂਰਖੁ ਹੋਡੀ॥
ਆਏ ਪ੍ਰਭ ਪਹਿ ਅੰਚਰਿ ਲਾਗਿ॥ ਕਰਹੁ ਤਪਾਵਸੁ ਪ੍ਰਭ ਸਰਬਾਗਿ॥
ਪ੍ਰਭ ਹਸਿ ਬੋਲੇ ਕੀਏ ਨਿਆਂਏਂ॥ ਸਗਲ ਦੂਤ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਲਾਏ॥
ਤੂੰ ਠਾਕੁਰੁ ਇਹੁ ਗ੍ਰਿਹੁ ਸਭੁ ਤੇਰਾ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਕੀਆ ਨਿਬੇਰਾ॥ (੧੩੪੭)

ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

– ਹਉ ਗੋਸਾਈ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨੜਾ॥ ਮੈ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਉਚ ਦੁਮਾਲੜਾ॥
ਸਭ ਹੋਈ ਛਿੰਝ ਇਕਠੀਆ ਦਯੁ ਬੈਠਾ ਵੇਖੈ ਆਪਿ ਜੀਉ॥
ਵਾਤ ਵਜਨਿ ਟੰਮਕ ਭੇਰੀਆ॥ ਮਲ ਲਥੇ ਲੈਦੇ ਫੇਰੀਆ॥
ਨਿਹਤੇ ਪੰਜਿ ਜੁਆਨ ਮੈ ਗੁਰ ਥਾਪੀ ਦਿਤੀ ਕੰਡਿ ਜੀਉ॥ (੭੪)

– ਹਉ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਇਕੁ ਪਛਾਣਦਾ॥ ਦੁਯਾ ਕਾਗਲੁ ਚਿਤਿ ਨ ਜਾਣਦਾ॥
ਹਉ ਹੋਆ ਮਾਹਰੁ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬੰਨਿ ਆਦੇ ਪੰਜਿ ਸਰੀਕ ਜੀਉ॥
ਹਉ ਆਇਆ ਸਾਮ੍ਹੈ ਤਿਹੰਡੀਆ॥ ਪੰਜਿ ਕਿਰਸਾਣ ਮੁਜੇਰੇ ਮਿਹਡਿਆ॥
ਕੰਨੁ ਕੋਈ ਕਢਿ ਨ ਹੰਘਈ ਨਾਨਕ ਵੁਠਾ ਘੁਘਿ ਗਿਰਾਉ ਜੀਉ॥
ਹਉ ਵਾਰੀ ਘੁੰਮਾ ਜਾਵਦਾ॥ ਇਕ ਸਾਹਾ ਤੁਧੁ ਧਿਆਇਦਾ॥
ਉਜੜੁ ਥੇਹੁ ਵਸਾਇਓ ਹਉ ਤੁਧ ਵਿਟਹੁ ਕੁਰਬਾਣੁ ਜੀਉ॥ (੭੩)

ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਫੁਰਮਾਈ ਹੈ:

– ਮਾਈ ਮੈ ਧਨੁ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਨਾਮੁ॥
ਮਨੁ ਮੇਰੋ ਧਾਵਨ ਤੇ ਛੂਟਿਓ ਕਰਿ ਬੈਠੋ ਬਿਸਰਾਮੁ॥ਰਹਾਉ॥
ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਤਨ ਤੇ ਭਾਗੀ ਉਪਜਿਓ ਨਿਰਮਲ ਗਿਆਨੁ॥
ਲੋਭ ਮੋਹ ਏਹ ਪਰਸਿ ਨ ਸਾਕੈ ਗਹੀ ਭਗਤਿ ਭਗਵਾਨ॥
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕਾ ਸੰਸਾ ਚੂਕਾ ਰਤਨੁ ਨਾਮੁ ਜਬ ਪਾਇਆ॥
ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਸਕਲ ਬਿਨਾਸੀ ਮਨ ਤੇ ਨਿਜ ਸੁਖ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇਆ॥ (੧੧੮੬)

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ ਨਾਮ ਸਾਖਿਆਤ ਹੋਣ ਦਾ ਇੰਜ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ:

– ਬੇਗਮ ਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਦੂਖੁ ਅੰਦੋਹੁ ਨਹੀ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥
ਨਾਂ ਤਸਵੀਸ ਖਿਰਾਜੁ ਨ ਮਾਲੁ॥ ਖਉਫੁ ਨ ਖਤਾ ਨ ਤਰਸੁ ਜਵਾਲੁ॥
ਅਬ ਮੋਹਿ ਖੂਬ ਵਤਨ ਗਹ ਪਾਈ॥ ਊਹਾਂ ਖੈਰਿ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥ਰਹਾਉ॥
ਕਾਇਮੁ ਦਾਇਮੁ ਸਦਾ ਪਾਤਿਸਾਹੀ॥ ਦੋਮ ਨ ਸੇਮ ਏਕ ਸੋ ਆਹੀ॥
ਆਬਾਦਾਨੁ ਸਦਾ ਮਸਹੂਰ॥ ਊਹਾਂ ਗਨੀ ਬਸਹਿ ਮਾਮੂਰ॥
ਤਿਉ ਤਿਉ ਸੈਲ ਕਰਹਿ ਜਿਉ ਭਾਵੈ॥ ਮਹਰਮ ਮਹਲ ਨ ਕੋ ਅਟਕਾਵੈ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਖਲਾਸ ਚਮਾਰਾ॥ ਜੋ ਹਮ ਸਹਰੀ ਸੁ ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ॥ (੩੪੫)

ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਵੀ ਆਪਣਾ ਅਨੁਭਵ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ:

– ਇਹ ਰਸ ਛਾਡੇ ਉਹ ਰਸੁ ਆਵਾ॥ ਉਹ ਰਸੁ ਪੀਆ ਇਹ ਰਸੁ ਨਹੀ ਭਾਵਾ॥ (੩੪੨)

– ਰਾਮ ਰਸੁ ਪੀਆ ਰੇ॥ ਜਿਹ ਰਸ ਬਿਸਰਿ ਗਏ ਰਸ ਅਉਰ॥ (੩੩੭)

ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਬਾਰੇ ਭਗਤ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਰਚਣਹਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਮ ਤੇ ਕਬੀਰ ਇੱਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖਰਾ ਕੌਣ ਹੈ?

– ਅਬ ਤਉ ਜਾਇ ਚਢੇ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਮਿਲੇ ਹੈ ਸਾਰਿੰਗਪਾਨੀ॥
ਰਾਮ ਕਬੀਰਾ ਏਕ ਭਏ ਹੈ ਕੋਇ ਨ ਸਕੈ ਪਛਾਨੀ॥ (੯੬੯)

ਹੁਣ ਹਰੀ ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਬੀਰ, ਕਬੀਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

– ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਭਇਆ ਜੈਸਾ ਗੰਗਾ ਨੀਰੁ॥ ਪਾਛੈ ਲਾਗੋ ਹਰਿ ਫਿਰੈ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਕਬੀਰ॥ (੧੩੬੭)

ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਰਸ ਦੀ ਦਾਤ ਪਾਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਹਨ। ਨਾਮ ਰਸ ਪੀਣ ਨਾਲ ਤੇ ਨਾਮ ਸਾਖਿਆਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਨ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਸਵੈ-ਵਸ਼ੀਕਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਮ ਰਸੀਆ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ-ਵਿਰਤ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕਾਂਤਵਾਸੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਬਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਤੇ ਗੁਫ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ। ਮੋਨ ਧਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ। ਉਹ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਕ ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਠਾਠਾ ਲਾਗਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਮਰਿਯਾਦਾਵਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਹਨ, ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਘਰੋਗੀ ਵਿਹਾਰਕ ਮਰਿਯਾਦਾਵਾਂ ਹਨ, ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਦੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਚਿਤਵਦਾ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਲ ਛਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹੜੱਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਧਿੰਗੋ ਜੋਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੋਂਹਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਬਖੀਲੀ ਅਤੇ ਚੁਗਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੇ ਲੋਭ ਲਹਿਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਕਰ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਅਯੋਗ ਵਰਤਾਉ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੇ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਵੱਲ ਭੈੜੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਤਕਦਾ। ਕਦੇ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਸੱਚ ਲਈ ਆਪਾ ਨਿਵਾਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਨਿਆਇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਨਿਆਇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਡਰ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਿੱਟੀ ਤੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਉਸਤਤਿ ਅਤੇ ਨਿੰਦਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦੇ। ਸਦਾ ਇੱਕ ਰਸ ਬਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਸਦਾ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਭਾਣੇ ਅੰਦਰ ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ। ਨਾਮ ਰਸੀਆ ਬਾਹਰੋਂ ਪੂਰੇ ਦਬਦਬੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਇੰਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

– ਸਾਚਿ ਨਾਮਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ॥ ਲੋਗਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ॥
ਬਾਹਰਿ ਸੂਤੁ ਸਗਲ ਸਿਉ ਮਉਲਾ॥ ਅਲਿਪਤੁ ਰਹਉ ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਉਲਾ॥ਰਹਾਉ॥
ਮੁਖ ਕੀ ਬਾਤ ਸਗਲ ਸਿਉ ਕਰਤਾ॥ ਜੀਅ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪੁਨਾ ਧਰਤਾ॥
ਦੀਸਿ ਆਵਤ ਹੈ ਬਹੁਤੁ ਭੀਹਾਲਾ॥ ਸਗਲ ਚਰਨ ਕੀ ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਲਾ॥

ਨਾਨਕ ਜਨਿ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ॥ ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਦਿਖਾਇਆ॥ (੩੮੪)

ਨਾਮ ਸਾਖਿਆਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਚ ਸ਼ਬਦ ਵਜਦੇ ਹਨ, ਉਂਜ ਨਹੀਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਆਣ ਨਾਲ ਹੀ ਦਸਮ ਦੁਆਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਧੁਨੀ ਵਜ ਉੱਠਦੀ ਹੈ।

- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚੁਆਇਆ॥ ਦਸਵੈ ਦੁਆਰਿ ਪ੍ਰਗਟੁ ਹੋਇ ਆਇਆ॥
  ਤਹ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਹਿ ਧੁਨਿ ਬਾਣੀ ਸਹਜੇ ਸਹਜਿ ਸਮਾਈ ਹੇ॥ (੧੦੬੯)

- ਅਨਹਦ ਸਬਦੁ ਦਸਮ ਦੁਆਰਿ ਵਜਿਓ ਤਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਚੁਆਇਆ ਥਾ॥
  ਤੋਟਿ ਨਾਹੀ ਮਨਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੂਝੀ ਅਖੁਟ ਭੰਡਾਰ ਸਮਾਇਆ ਥਾ॥ (੧੦੦੨)

- ਤਪਤਿ ਬੁਝੀ ਪੂਰਨ ਸਭ ਆਸਾ॥ ਮਿਟੇ ਅੰਧੇਰ ਭਏ ਪਰਗਾਸਾ॥
  ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ॥ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਪਰਸਾਦ॥ (੧੧੪੩)

- ਅਨਹਦ ਬਾਜਿਤ੍ਰਾ ਤਿਸੁ ਧੁਨਿ ਦਰਬਾਰਾ ਰਾਮ॥
  ਆਨੰਦ ਅਨਦਿਨੁ ਵਜਹਿ ਵਾਜੇ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ ਉਮਾਹਾ॥
  ਤਹ ਰੋਗ ਸੋਗ ਨ ਦੂਖੁ ਬਿਆਪੈ ਜਨਮ ਮਰਣੁ ਨ ਤਾਹਾ॥ (੮੪੬)

- ਪੰਚ ਸਬਦ ਤਹ ਪੂਰਨ ਨਾਦ॥ ਅਨਹਦ ਬਾਜੇ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ॥ (੮੮੮)

- ਜਨ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਅਨਦੁ ਭਇਆ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ ਅਨਹਤ ਸਬਦ ਵਜਾਏ ਰਾਮ॥ (੫੩੮)

ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਘੁੰ-ਘੁੰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਿਲ ਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਾਮ-ਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ। ਨਾਮ-ਰਸੀਏ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਪਹਾਰੇ ਹਰ ਇੱਕ ਜੀਵ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਦਵੈਸ਼ ਉੱਕਾ ਹੀ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਿਮਾਗੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਜੋ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਸਾਖਿਆਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ-ਰਸੀਆ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਖੀਵਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਖਦਾ ਹੈ:

- ਸਭੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਬ੍ਰਹਮੁ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਵਸੈ ਸਭ ਥਾਇ॥ ਮੰਦਾ ਕਿਸ ਨੋ ਆਖੀਐ ਸਬਦਿ ਵੇਖਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ॥
  ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਤਿਚਰੁ ਆਖਦਾ ਜਿਚਰੁ ਹੈ ਦੁਹੁ ਮਾਹਿ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਏਕੋ ਬੁਝਿਆ ਏਕਸੁ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇ॥ (੭੫੭)

ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰੇ ਸਦਾ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ:

- ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸਗਲ ਤੂੰਹੈ ਪਸਰਿਆ ਪਾਸਾਰੁ॥
  ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਕਾਟਿਆ ਸਗਲ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੁ॥ (੫੧)

- ਸਭ ਮਹਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੈ ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਨਾਨਕ ਬਿਗਸਾਈ॥ (੧੨੯੯)

- ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪਿ ਉਪਰਿ ਲੇਖੁ ਭਿ ਤੂੰ॥ ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂ॥ (੧੨੯੧)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਅਨੁਭਵ ਵੀ ਨਾਮ-ਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

- ਆਪੇ ਰਾਜਨੁ ਆਪੇ ਲੋਗਾ॥ ਆਪਿ ਨਿਰਬਾਣੀ ਆਪੇ ਭੋਗਾ॥
ਆਪੇ ਤਖਤਿ ਬਹੈ ਸਚੁ ਨਿਆਈ ਸਭ ਚੂਕੀ ਕੂਕ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜੀਉ॥
ਜੇਹਾ ਡਿਠਾ ਮੈ ਤੇਹੋ ਕਹਿਆ॥ ਤਿਸੁ ਰਸੁ ਆਇਆ ਜਿਨਿ ਭੇਦੁ ਲਹਿਆ॥
ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲੀ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਇਕੁ ਪਸਾਰਿਆ ਜੀਉ॥ (੯੭)

ਨਾਮ-ਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ ਤਦ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਸਾਖਿਆਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- ਜੇਤਾ ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਤੇਤੀ ਜੇਤਾ ਰੂਪੁ ਕਾਇਆ ਤੇਰੀ॥
ਤੂੰ ਆਪੇ ਰਸਨਾ ਆਪੇ ਬਸਨਾ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਕਹਉ ਮਾਈ॥
ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਏਕੋ ਹੈ॥ ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ॥ਰਹਾਉ॥
ਆਪੇ ਮਾਰੇ ਆਪੇ ਛੋਡੈ ਆਪੇ ਲੇਵੈ ਦੇਇ॥ ਆਪੇ ਵੇਖੈ ਆਪੇ ਵਿਗਸੈ ਆਪੇ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥
ਆਪੇ ਰੂਪ ਕਰੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀਂ ਨਾਨਕੁ ਬਪੁੜਾ ਏਵ ਕਹੈ॥ (੩੫੦)

- ਅਬਿਨਾਸੀ ਪ੍ਰਭਿ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋਝੀ ਹੋਈ॥
ਨਾਨਕ ਸਭਿ ਜੁਗ ਆਪੇ ਵਰਤੈ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ॥ (੯੪੬)

ਨਾਮ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇੱਕ ਖੇਲ ਰਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ! ਸਾਰੇ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਫੋਕੇ "ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਮੀ" (ਮੈਂ ਹਾਂ ਬ੍ਰਹਮ) ਆਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤਾਂਈਂ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਸਾਖਿਆਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਰਸ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।